

№04 (99)
красавік 2010

БЕЛАРУСЫ Ў СВЕЦЕ

ІНФАРМАЦЫЙНЫ БЮЛЕТЭНЬ

У НУМАРЫ:

У МІНСКУ ПАВІНШАВАЛІ БАРЫСА КІТА

Працяг на стар. 4

УБАЧЫЛА СВЕТ ДАСЛЕДАВАННЕ ПРА БЕЛАРУСАЎ ВЯЛІКАБРЫТАНІІ

Працяг на стар. 5

БЕЛАРУСКАЕ СЛОВА ЗАХАПІЛА МАСКВУ

Прынамсі, на два дні – 21
і 22 красавіка.

Працяг на стар. 6

“Беларусы Расіі” правялі з’езд і абраі новага кірауніка

IV З’езд федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Расіі” адбыўся 23 красавіка ў падмаскоўным горадзе Руза.

У з’ездзе ўзялі ўдзел каля 100 дэлегатаў ад рэгіянальных і мясцовых нацыянальна-культурных аўтаномій беларусаў Расіі, а таксама каля 50 гасцей.

Вітанні з’езду перадалі прэзідэнты Беларусі і Расіі, дзяржакратар Саюзнай дзяржавы. Сваё дабраслаўленне перадаў мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт.

Са справаздачным дакладам выступіў выканальнік абавязкаў старшыні ФНКА “Беларусы Расіі” (цяпер намеснік старшыні ФНКА) Міхаіл Кісліцын. Ён звярнуў увагу на тое, што сітуацыя ў ФНКА складаная. У справаздачны перыяд фактывна не функцыянуала кантрольна-рэвізійная камісія, дзеянісць кірауніцтва аўтаноміі насіла ў большасці фармальны характар, пасяджэнні Рады былі нерэгулярнымі. Тым не менш, нягледзячы на праблемы, ФНКА пра-

цягае сваю дзеянасць, доказам гэтаму – падрыхтоўка і правядзенне IV З’езду на высокім узроўні.

З дакладамі на з’ездзе выступіў амбасадар Беларусі ў Расіі Васіль Даlgalёу, які зрабіў акцэнт на эканамічным супрацоўніцтве, рэалізацыі беларускай прадукцыі ў Расіі, паведаміў пра колькасць прададзеных трактароў і іншай тэхнікі. На жаль, з яго дакладу прысутнія не даведаліся, якія заходы па развіцці стасунку з дыяспарай плануе рабіць Рэспубліка Беларусь, не

былі закранутыя важныя для дыяспары пытанні – аб узнаўленні працы над законам аб суайчынніках, што пражываюць за мяжой, аб перспектывах з'яўлення адпаведнай дзяржаўнай праграмы і вырашэння проблемаў беларускай дыяспары з боку дзяржаўных органаў Беларусі і ролі беларускай амбасады ў гэтым.

Прадстаўнікоў жа рэгіональных і мясцовых нацыянально-культурных аўтаномій, наадварот, цікавіла актывізацыя дзеянасці аўтаноміі. Яны агучвалі шмат прапановаў, гаварылі пра існуючыя проблемы і дасягненні ў сваёй дзеянасці, пра правядзенне працы па захаванні і паўшырэнні беларускай прысутнасці ў Расіі. Неаднойчы гучала думка пра тое, што неабходна стварыць афіцыйны інтэрнэт-сайт ФНКА "Беларусы Расіі", які стаў бы інфармацыйнай пляцоўкай для абмену досведам паміж беларусамі Расіі. Разам з тым падкрэслівалася неабходнасць развіваць іншыя сродкі масавай інфармацыі: газеты, часопісы, бюлетэні.

Былы чальц Рады ФНКА Валеры Красноўскі выказаў прапанову ўсталяваць у Мінску мемарыял памяці беларускім партызанам. Гэта прапанова была падтрыманая

Валеры Казакоў

амбасадарам Беларусі ў Расіі (хаця такі мемарыял ужо год як ёсць у сталіцы), аднак ён адзначыў, што помнікі беларускім партызанам ёсць амаль у кожнай вобласці Беларусі, таму неабходна падумаць, якім чынам лепей увекавечыць памяць беларускага народа. Віктар Шутаў, выступаючы з дакладам, адзначыў, што мемарыял беларускім партызанам неабходна ставіць не ў Беларусі, а ў Расіі. Яго прапанова была вельмі добра ўспрынятая прысутнымі. Акрамя таго, Віктар Шутаў пропанаваў у мэтах заахвочвання вывучэння беларусамі Расіі беларускай мовы праводзіць алімпіяды па беларускай мове, а таксама ў мэтах

развіцця эканамічных сувязяў паміж Беларуссю і Расіяй стварыць гандлёвую-прамысловую расійска-беларускую палату і пры ёй траецкі суд.

Намеснік старшыні Рады Тамара Яшына выказала прапанову праводзіць штогодовы ўсерасійскі фестываль беларускіх калектываў. Старшыня Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Я. Чэрскага Алег Рудакоў у сваю чаргу адзначыў, што неабходна праводзіць не проста фестываль, а цэлы тыдзень беларускай культуры, у межах якога арганізуваць фэст беларускіх самадзейных калектываў, наўковыя канферэнцыі, семінары па вывучэнні беларускай мовы, майстар-класы па навучанні беларускім народным мастацкім промыслам.

Аб неабходнасці стварэння метадычнага наўковага цэнтра па вывучэнні беларускай дыяспары Расіі і Свабоднага беларускага ўніверсітэта ў Расіі выказаўся кіраунік арганізацыйнай групы з'езду, новаабраны старшыня ФНКА "Беларусы Расіі", пісьменнік Валеры Казакоў. Па яго слоўах, ёсць людзі, гатовыя заняцца стварэннем такіх структур.

З дакладам на з'ездзе выступіла і кіраунік МГА "Згуртаванне беларусаў свету "Бацькаўшчына" Алена Макоўская. У сваім выступленні Алена Макоўская звярнула ўвагу на тое, што беларуская дыяспара ў Расіі мае вялікі патэнцыял, але гэты патэнцыял фактычна не выкарыстоўваецца з розных прычынаў, галоўная з якіх – у "адсутнасці дзяржаўных нарматыўных дакументаў, якія рэгулювалі б стасункі Беларусі з беларускай дыяспарай, дазволілі б аказваць не разавую, а сістэмную падтрымку беларускаму замежжу, што, натуральна, актывізавала б і зваротны працэс – дапамогу Беларусі з боку беларускай дыяспары". Алена Макоўская расказала

Алена Макоўская

про тое, што "беларуская дзяржа ва пасля Пятага з'езду беларусаў свету вярнулася да пытання Закона аб беларусах замежжа, што Міністэрствам культуры Беларусі, Апаратам упаўнаважанага па спра вах рэлігіі і нацыянальнасцяў распрацаваныя прапановы адносна працы з беларускай дыяспарай на падставе пропановаў, што былі агучаныя дэлегатамі Пятага з'езду беларусаў свету". Алена Макоўская заклікала прадстаўнікоў ФНКА "Беларусы Расіі" ўважліва паставіцца да прыняцця гэтих дакументаў і ўключыцца ў працэс іх аблеркавання, а таксама ўзняла пытанне працы з моладдю і школьніцтвам у суполках дыяспары.

У цэлым з'езд прайшоў канструктыўна. Удзельнікі выказалі надзею, што з прыходам новага кірауніцтва актывізуеца дзеянасць ФНКА як цэнтральнага органу беларусаў Расіі. Новым кірауніком ФНКА "Беларусы Расіі" аднаголосна быў абрани пісьменнік Валеры Казакоў. Дэлегатамі з'езду была абра ная кантрольна-рэвізійная камісія, новы склад Рады ФНКА, а таксама Цэнтральная-кансультатыўны камітэт.

Завяршыўся з'езд сяброўскай вячэрні і канцэртам, а на наступны дзень адбылося ўрачыстае ўскладанне кветак да помніка Янку Купалу ў Маскве.

Інфармацыйны цэнтр
МГА "ЗБС "Бацькаўшчына"

ЯК У ІРКУЦКУ ВЯСНУ ГУКАЛІ

Моладзевы клуб "Крывічы" пры Рэгіянальнай грамадской арганізацыі "Іркуцкае таварыства беларускай культуры ім. Я. Д. Чэрскага" 27 сакавіка правёў свята "Гуканне вясны". Свята праходзіла ў бярозавым гаі на беразе ракі Ангара.

Пачалося ўсё з упрыгожання паліны, дзе мусіла праходзіць свята. Дзяўчата развесілі па дрэвах фігуркі птушак, і ўсё адразу стала выглядаць ярка і святочна.

Перад пачаткам свята ўсіх строга напярэдзілі: "Калі дрэнна пагукаем - зіма вернецца! Удзельнічаць усім!"

Дзяўчата прыйшлі да ўзвышша і песнямі сталі гукаць багіню прыгажосці Ладу, якая з'яўляецца ўвасабленнем вясны. Потым яны адначасова запусцілі ў неба штучных птушачак, каб Лада ўбачыла іх вялікую колькасць і прыйшла на зямлю.

А яшчэ, каб у гэтым годзе быў багаты ўраджай, трэба было прынесці ахвяру зямлі, для гэтага адна з дзяўчатаў закапала ў зямлю гаршчэчак з ячнай кашай.

Потым былі карагоды: "Кола", "Кола з падскокамі", "Крывы танок". Пакуль дзяўчата танчылі, нечакана з-за кустоў на іх напаў Пужайлі з пудзілам Зімы ў руках. Вось тут і выйшлі мужчыны, якія пакуль толькі назіралі за дзеяннем. І прычым на дапамогу не дзяўчатаам, а гэтаму самаму Пужайлі. Хлопцы пахапалі дзяўчатаў за рукі і началі іх кружиць, сімвалізуючы завіруху. Затым ініцыятыва зноў пераішла да жанчын, яны спыніліся, сабраліся ў кучку і закрычалі:

*Ідзі зіма, ды Кучава!
Ты нам надакучыла!*

*А ты, Пужайла, Зіму не заві!
Бо Вясна едзе да нас на чырвоным кані!*

Забралі пудзіла і аднеслі яго да вогнішча.

Вогнішча распальвалі мужчыны з іскры, прычым так, каб жанчыны не бачылі, як яны гэта робяць. Зіму паставілі ў вогнішча, і дзяўчатаў началі кідаць у яго розную старую вопратку, каб развітацца з усім нядобрым і старым, што было ў мінулым годзе. Потым, узяўшы свістулькі, зробленыя ў выглядзе птушак, началі свісцець, каб Вясна канчаткова зразумела, што ёй ужо час прыходзіць, вунь як птушачкі спываюць.

Надышоў час перакусіць. Гуканне Вясны - гэта яшчэ і смажанне яек. Яйка - гэта сімвал сонца. Кож-

ны ўдзельнік абавязкова павінен з'есці смажанае яйка, інакш вясна не прыйдзе. Прычым яны смажацца без солі ("каб жыщё салёным не было"), і жаўток не павінен расіца-кацца. Былі яшчэ галёпы, грэцкай каша з морквай, квашаная капуста і шашлыкі. Усё гэта пасля танцаў і гульняў, ды яшчэ і на прыродзе, аказалася вельмі смачным.

Потым усе пайшли гайданца на арэлях. Пажадана, каб гайдаліся дзяўчына з хлопцам. Калі дзяўчына знаходзіцца на піку ўверсе, яна павінная хутка і гучна выкрыкнуць якое-небудзъ кароткае жаданне. Жаданні былі розныя. Хтосьці хацеў у гэтым годзе замуж выйсці, хтосьці - хутчэй у адпачынак.

*Паводле Аляксея Безбародава
Фота: моладзевы клуб "Крывічы"*

Лондан (Вялікабрытанія)

У Лондане адбылася 27-я сесія Рады Беларускай Народнай Рэспублікі. Удзельнікі сесіі ўшанавалі хвілінай маўчання памяць ахвяраў авіякатастрофы пад Смаленскам, сярод якіх быў і презідэнт Польшчы Лех Качынскі з жонкай.

Былі заслушаныя справаўдачы кіраўніцтва Рады і сектараў. Асаблівая ўвага была нададзеная падтрымцы адукацыйнай і культурніцкай дзеяносці ў Беларусі, спрыянню росту нацыянальной свядомасці. Сесія Рады БНР прыняла рэзоляючыя супраць будаўніцтва АЭС на тэрыторыі Беларусі.

У адпаведнасці са статутам Рады, адбыліся выбары кіраўніцтва. Старшынёй Рады Беларускай Народнай Рэспублікі была пераабраная Івонка Сурвіла.

Паводле "Радыё Свабода"

Масква (Расія)

"Беларусы Масквы" адзначылі 10-гаддзе сваёй арганізацыі. Урачысты вечар з нагоды юбілею беларускай рэгіянальнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі адбыўся 16 красавіка ў Маскоўскім доме нацыянальнасцяў.

На юбілейнай урачыстасці прыйшлі тыя, хто стаяў ля вытокаў НКА, яе актыўісты, прадстаўнікі іншых дыяспар, а таксама федэральных і маскоўскіх органаў улады. Яны дзяліліся сваімі ўспамінамі, распавядалі пра найбольш цікавыя мерапрыемствы, праведзеныя аўтаноміяй за 10 гадоў. Услед за ўспамінамі былі выступы калектываў мастацкай самадзеяносці, якія дзейнічаюць пры НКА "Беларусы Масквы": дарослага этнографічнага ансамбля "Кірмаш" і дзіцячай фальклорнай групы "Дубравушка".

Паводле "БЕЛТА"

Нью-Ёрк (ЗША)

Урачыстая перадача бюста Васіля Быкава прадстаўнікам аднаго з найбуйнейшых універсітэтаў Нью-Ёрку - Калумбійскага - адбылася 21 красавіка. З ініцыятывой стварэння бюста выступіла беларуская грамада ў ЗША. Бюст слынна-му беларускаму пісьменніку будзе ўсталяваны ў сусветна вядомай бібліятэцы ўніверсітэта - "Butler Library", калекцыі якой налічваюць больш за два мільёны асобнікаў.

На адкрыцці, апроч аўтара бюста - скульптара Алеся Шатэрніка, прысутнічаў дырэктар бібліятэкі Роберт Дэвіс-малодшы, вядомы беларусазнаўца Вітаут Кіпель, дырэктар Беларускага музея ў Нью-Ёрку Алеся Вінакураў, дачка Алеся Шатэрніка Юлія (таксама мастачка), мастачка Алена Тылькіна, эмігранты з Беларусі, Украіны, Арменіі.

Паводле belmow.org

У МІНСКУ ПАВІНШАВАЛІ БАРЫСА КІТА

6 красавіка адзначыў 100-гадовы юбілей славуты беларускі навуковец Барыс Уладзіміравіч Кіт – акадэмік Міжнароднай акадэміі астронаўтыкі, заслужаны прафесар Вашынгтонскага Мерылендскага ўніверсітэта, акадэмік Міжнароднай акадэміі навук Еўразіі, ганаровы сябра Брытанскага міжпланетнага таварыства, сябра Дырэктарыята нямецкага Астронаўтычнага таварыства, ганаровы прафесар Гродзенскага ўніверсітэта, ганаровы грамадзянін Навагрудка, які цяпер жыве ў Германіі, у Франкфурце-на-Майні.

Ліст ад юбіляра зачытвае Лідзя Савік

У Мінску ў дзень нараджэння славутага навукоўца адбылася святочная вечарына ў яго гонар. Арганізаторам яе выступіла Згуртаванне беларусаў свету “Бацькаўшчына”. Першым, каго вядоўца імпрэзы, кіраўнік МГА “ЗБС “Бацькаўшчына”

Алена Макоўская, запрасіла на сцэну, быў старшыня аргкамітэта па святкаванні 100-годдзя з дня нараджэння Барыса Кіта, пісьменнік Васіль Якавенка. Ён распавёў пра няпросты жыццёвы шлях Барыса Кіта і павіншаваў юбіляра сягнамі.

“Нам, сучаснікам Барыса Уладзіміравіча Кіта, выпаў гонар вітаць гэтага дасціпнага, жыццярадаснага, лагоднага, сладкага чалавека, вучонага, які, нягледзячы на

жыццёвія нягода, вырас у стаадсоткавага беларуса. Гэтак ён некалі зазначыў сам, калі быў у гуморы”, – сказаў падчас свайго выступу Васіль Якавенка.

Сам Барыс Уладзіміравіч, нажаль, не змог прыехаць у Беларусь. Але ягонае вітанне ўсім, хто прыйшоў на вечарыну, зачытала яго давераны асоба Лідзя Савік. Яна рассkазала пра тое, як Барыс Кіт адсвяткаваў дзень нараджэння ў Франкфурце-на-Майні, дзе ён цяпер жыве. Мэрыя горада арганізавала прыём з гэтай нагоды. Гучала класічная музыка. Барыс Кіт атрымаў вельмі шмат

віншавання ў і падарункаў. Артыкулы пра юбілей змясцілі вялікія газеты Нямеччыны. Сярод іншых свае віншаванні юбіляру перадалі прэзідэнт Нямеччыны Хорст Келер, Расійская федэрэцыя касманаўтыкі імя К. Цыялкоўскага, касманаўт Уладзімір Кавалёнак.

Падчас святочнай вечарыны ў Мінску Барыса Кіта павіншавалі акадэмік Радзім Гарэцкі, старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь 12-га склікання Станіслаў Шушкевіч, лаўрэаты прэмii імя Барыса Кіта

– пісьменнікі Сяргей Законнікаў і Уладзімір Арлоў, мастак Мікола Купава, дырэктар Навагрудскага гістарычно-краязнаўчага музея, дзе знаходзіцца экспазіцыя, прысвячаная Барысу Кіту, Тамара Вяршыцкая і многія іншыя.

Перадаў свае віншаванні і міністр культуры Беларусі Павел Латушка. Іх зачытаў супрацоўнік міністэрства Віктар Маліноўскі.

З нагоды стагодовага юбілею Барыса Кіта падчас вечарыны ад Згуртавання беларусаў свету “Бацькаўшчына” быў ўручаны ганаровыя граматы Яўгену Анішчанку за грунтоўную распрацоўку гістарычнай тэматыкі Беларусі і падрыхтоўку да выдання “Гістарычнага атласа Беларусі” і Міхасю Чарніяўскуму за папулярызацыю старажытнай гісторыі Беларусі і даследаванне антыкамуністычнага падполья ў краіне.

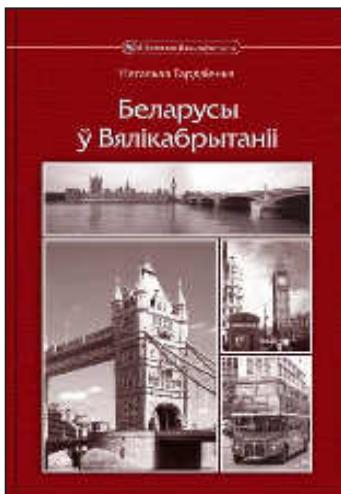
Прыемнай нечаканасцю стала вестка пра тое, што на вечарыне прысутнічаў родны брат юбіляра, Леў Уладзіміравіч Кіт. “Заўсёды казалі: “Той, хто там, – гэта чужы”. Але я сёння спакойны, бо бачу, што для вас Барыс Кіт свой”, – з удзячнасцю прамовіў Леў Уладзіміравіч.

Музычным упрыгожженнем імпрэзы сталі выступленні заслужанага артыста Беларусі Віктора Скорабагатава, бардаў Таццяны Беланогай і Алеся Камоцкага.

На завяршэнне імпрэзы айцец Леанід Акаловіч (БАПЦ) прачытаў малітву за здароўе Барыса Кіта.

Інфармацыйны цэнтр
МГА “ЗБС “Бацькаўшчына”

Вышла з друку 18-я кніга серыі “Бібліятэка Бацькаўшчыны”. Гэта даследаванне гісторыка Наталлі Гардзіенкі “Беларусы ў Вялікабрытаніі”.

У выданні разглядаецца гісторыя беларуска-брытанскіх кантактаў, шляхі і матывы прыезду нараджэнцаў беларускіх земляў у Вялікабрытанію, аднак найбольшая ўвага надаецца дзеянасці пасляваненай хвалі беларускай іміграцыі ў гэтай краіне. Падрабязна разглядаецца гісторыя асобных арганізацый беларусаў: Згуртавання беларусаў у Вялікабрытаніі, Хрысціянскага аб'яднання беларускіх работнікаў, Англа-беларускага таварыства, Беларускай бібліятэкі імя Ф. Скарыны і іншых. Адмысловая ўвага надаец-

УБАЧЫЛА СВЕТ ДАСЛЕДАВАННЕ ПРА БЕЛАРУСАЎ ВЯЛІКАБРЫТАНІІ

ца рэлігійнаму жыццю беларусаў, гісторыі асобных праваслаўных парафій, дзеянасці Беларускай каталіцкай місіі ўсходняга абраду.

“Беларусы ў Вялікабрытаніі” – першая агульная даследчая праца, прысвечаная розным аспектам беларускай прысутнасці ў гэтай краіне, – распавядае аўтарка кнігі. – Ідэя стварэння такай кнігі нарадзілася ў сябраву Згуртавання беларусаў у Вялікабрытаніі. У арганізацыі захаваўся значны архіў, што патрабаваў вывучэння. І менавіта на падставе інфармацыі з гэтага, а таксама іншых архіваў і фондаў Беларускай бібліятэкі імя Ф. Скарыны ў Лондане была напісаная кніга”.

Кніга Наталлі Гардзіенкі – гэта сапраўдная энцыклапедыя беларускага жыцця ў Вялікабрытаніі. Аднак гэтая энцыклапедыя напісаная так, што пачытаць яе цікава будзе не толькі навукоўцам, але і ўсім, хто цікавіцца айчынай гісторыяй, беларускай прысутнасцю ў свеце і любіць чытаць пра вандроўкі. Да слова пра вандроўкі, кніга “Беларусы ў Вялікабрытаніі” можа з поспехам выкарыстоўвацца ў якасці турыстычнага дапаможніка тымі, хто збярэзца ў падарожжа на Брытанскія выспы. У канцы кнігі змешчаны даведнік па беларускіх мясцінах у Вялікабрытаніі.

А такіх месцаў у гэтай краіне шмат. “Гэта і Парламент, які наведвалі і ранейшыя дыпламаты, і прадстаўнікі Рэчы Паспалітай, такія як Станіслаў Панятоўскі, і дзе пазней ладзіліся адмысловыя прыёмы ў гонар беларусаў і 25 Сакавіка. Гэта і Брытанскі музей, дзе захоўваюцца выданні Францыска Скарыны, лонданскія кнігі Аляксандра Рыпінскага і шмат іншага. Гэта і Альберт-Хол ды зала Вестмінстэрскага сабора, дзе выступалі беларусы, у тым ліку славуты Пётра Конюх”, – піша аўтарка ў прадмове да даведніка па беларускіх мясцінах.

А яшчэ ў Вялікабрытаніі нямала беларускіх месцаў, створаных самімі беларусамі. Пра іх можна даведацца, прачытаўшы кнігу Наталлі Гардзіенкі.

Акрамя таго, у кнізе пададзеныя звесткі па беларускіх могілках у Вялікабрытаніі, біяграфіі беларускіх дзеячаў, жыццё якіх звязанае з гэтай краінай.

***

Беларусы ў Вялікабрытаніі / Наталля Гардзіенка ; пад рэд. А. Гардзіенкі. – Мінск : Медысонт, 2010. – 620 с. – (Бібліятэка Бацькаўшчыны ; кн. 18).

Інфармацыйны цэнтр
МГА “ЗБС “Бацькаўшчына”

ЖАНОЧЫ ДОСВЕД У ГРАМАДСТВЕ І ЛІТАРАТУРЫ

МГА “Згуртаванне беларусаў свету “Бацькаўшчына” супольна з творчай прасторай “BYBOOKS”, ГА «Саюз беларускіх пісьменнікаў» і выдавецкай серыяй “Кнігарня “Наша Ніва” ладзяць дыскусійны праект “Жаночы досвед у грамадстве і літаратуры”. У межах праекту запланавана правесці ў сценах мінскай “Кнігарні Угалерэі” трэх сустэрэчы, падчас якіх будзе весціся размова пра тое, чым ёсьць сучасная беларуская жаночая проза.

Праект рэалізуецца з мэтай высыветліць, хто сёння чытае сучасную беларускую жаночую прозу і хто яе піша. А таксама каб даведацца, ці ёсьць нешта адметнае у жаночым спосабе пісъма і бачання свету. Каб звесці разам жывых жанчынаў і літаратурных герояў.

Дыскусіі будуць весціся на падставе двух зборнікаў жаночай прозы – “Жанчыны выходзяць з-пад кантролю” (Кнігарня “Наша ніва”, 2007) і “Пакахай мяне, калі ласка” (Кнігарня пісьменніка, 2009).

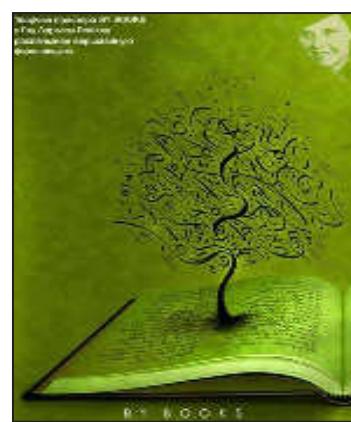
Праект стартаваў 8 красавіка дыскусіяй пра асаблівасці жаночага пісъма як такога і беларускага ў прыватнасці. Дыскусію мадэравалі літаратаркі Вольга Гапеева і Ірына Герасімовіч. У якасці дыскутантаў выступілі Барыс Пятровіч, Ірына Саламаціна, Святлана Калядка, Ігар Бабкоў.

У другой дыскусіі возмуць уздел актыўісткі жаночых рухаў і змагаркі за права жанчын. Удзельнікі сустэрэчы паспрабуюць адказаць на пытанні, ці мяняе гэтая літаратура сучасную беларускую жанчыну, а калі мяняе, то ў які бок. Мадэратаць дыскусію будуць Аляксандра Дынько і Яўгенія Іванова.

На трэцюю дыскусію прыйдзуть студэнты – інжынеры, психолагі і медыкі – з мэтай абмеркаваць, ці цікава гэта ўсё чытаць і як інтарэс да такой літаратуры залежыць ад професіі. Мадэратор – Анатоль Івашчанка.

Інфармацыйны цэнтр
МГА “ЗБС “Бацькаўшчына”

+1 ГеніюшВерш

Творчая прастора “BYBOOKS” і МГА “Згуртаванне беларусаў свету “Бацькаўшчына” ў Год Ларысы Геніюш праводзяць вершаваную флэш-акцыю пад назвай “+1 ГеніюшВерш”.

Кожную нядзелью а 15-й гадзіне ў мінскай “Кнігарні Угалерэі” гучыць адзін верш Ларысы Геніюш. З геніюшвершам ужо выступілі гісторык Міхась Чарняўскі, пісьменнік Уладзімір Арлоў і старшыня Рады МГА “ЗБС “Бацькаўшчына” Ніна Шыдлоўская.

Паводле прэс-службы “Кнігарні Угалерэі”

“БЕЛАЯ ЯБЛЫНЯ ГРОМУ” ВЫРАСЛА Ў ВІЛЬНІ

Лявон Вольскі

Моладзевая ініцыятыва StudAlliance у межах грамадской кампаніі “Будзьма беларусамі!” разам з Еўрапейскім гуманітарным універсітэтам і Згуртаваннем беларусаў свету “Бацькаўшчына” зладзілі прэзентацыю новага праекту Лявона Вольскага “Белая яблыня грому” ў Вільні.

17 красавіка шанец адкрыцьця для сябе беларускія літаратурныя скарбы ў інтэрпрэтацыі Лявона Вольскага атрымалі студэнты Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітета, а таксама шматлікія жыхары Вільні.

Апоўдні ў навучальным корпусе ЕГУ адбылася творчая су-

стрэча Вольскага са студэнтамі і абітурыентамі ЕГУ. Падчас сустрэчы спевак распытаўся пра асаблівасці працы ў творчай камандзе новага складу, ідэю праекту “Белая яблыня грому”, яго сутнасць ды іншыя цікавыя аспекты творчасці. Усе ахвотныя маглі сфатографавацца і ўзяць аўтограф у знакамітага беларускага выкананцы.

А ўвечары ўнікальны і наватарскі праект з 12 песняў на слоўны храстаматыйных беларускіх паэтаў быў прэзентаваны ў адным з віленскіх клубаў. На прэзентацыю сабралася каля двухсот чалавек. Канцэрт складаўся з дзвюх частак: уласна прэзентацыі альбому “Белая яблыня грому” і выканання ўсімі любімых твораў “Крамбамбулі” ў мадыфікованай версіі.

Канцэрт прыйшоў у добрай, цёплай атмасферы і на пазітыўной хвалі. Музыкаў вельмі доўга не хацелі адпускати сцэны. Альбо гэта гурт не жадаў пакідаць гледачоў? Хутчэй за ёсё, гэта было ўзаемнае пачуццё.

*Паводле прэс-службы StudAlliance
Фота: Алена Міхайлова*

БЕЛАРУСКАЕ СЛОВА ЗАХАПІЛА МАСКВУ

Прынамсі, на два дні – 21 і 22 красавіка. Гэтымі днямі ў расійскай сталіцы праходзіў міжнародны фестываль “Дні беларускага слова”.

Распачаўся фестываль з круглага стала на тэму “Руская і беларуская літаратуры: актуальная проблема ўзаемадзяення”. Са словамі пра беларускі авангард і лёс расстралянага адраджэння выступіў Віктар Жыбуль. Ірына Скарапанава апавядала пра жанравыя і стылевыя прасторы найноўшай літаратуры. Расійскі бок падчас круглага стала прадстаўлялі: галоўны рэдактар часопіса “Новый

мир” Андрэй Васілеўскі, галоўны рэдактар часопіса “Современная поэзия” Андрэй Новікаў, рэдактар часопіса “Новая юность” Вадзім Муратханаў, паэт і перакладчык Любоў Турбіна і інші.

Таксама ў межах фестывалю адбыліся: творчы вечар паэта і празаіка Адама Глобуса, адкрытая лекцыя філосафа Валянціна Акудовіча “Беларуская культура – свободная простора”, вечар беларускай паэзіі і прозы, падчас якога Беларусь прадставілі Вольга Гапеева,

Зміцер Вішнёў, Вера Бурлак, Віктар Жыбуль, Альгерд Бахарэвіч.

Беларускі наступ на Москву быў здзейснены пад патранатам Згуртавання беларусаў свету “Бацькаўшчына” дзякуючы намаганням Рускага ПЭН-цэнтра, Дзяржаўнага акадэмічнага ўніверсітэта гуманітарных навук, культурнага цэнтра “Булгакаўскі дом”, літаратурнага салона “Класікі ХХI стагоддзя”, часопіса “Современная поэзия”.

*Інфармацыйны цэнтр
МГА “ЗБС “Бацькаўшчына”*

СТАРТАВАЎ НАВУКОВА-АДУКАЦЫЙНЫ ПРАЕКТ “САВЕЦКАЯ СПАДЧЫНА Ў ЛІТВЕ: УЧОРА І СЁННЯ”

Прэзентацыя навукова-адукацыйнага праекту “Савецкая спадчына ў Літве: учора і сёння” адбылася 12 красавіка ў ЕГУ. Праект ладзіцца моладзевай ініцыятывой StudAlliance пры падтрымы Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэта і Згуртавання беларусаў свету “Бацькаўшчына”. Асноўнай ідэяй праекту з’яўляецца магчымасць знаёмства беларускіх студэнтаў з прыкладамі выкарыстання, ін-

тэрпрэтацыі і захавання савецкай гістарычна-культурнай спадчыны ў Літве.

Першым мерапрыемствам, якое ладзілася ў межах праекту, стаў беларуска-літоўскі круглы стол “Савецкая спадчына ў Беларусі: гісторыя і культура, камуністычныя рэпрэсіі і палітыка атгізму”.

У мерапрыемстве бралі ўдзел беларускія даследчыкі Ігар Кузняцоў (даклад на тэму “Камуністычныя

рэпрэсіі ў Беларусі: лічбы і факты”), Сяргей Харэўскі (даклад на тэму “Мастацтва ў савецкай Беларусі”), Юры Бачышча (“Палітыка атэізму ў Беларусі”).

У канцы траўня ў ЕГУ адбудзеца яшчэ адзін круглы стол, на якім будуть прэзентаваныя літоўскія трансфармацыйныя працэсы пераходу з савецкай сістэмы на нацыянальна-дэмакратычную.

Паводле прэс-службы StudAlliance

ВІНШАВАННІ СЯБРАЎ ВЯЛІКАЙ РАДЫ

Маём гонар павіншаваць з днём нараджэння сябраў Вялікай Рады Згуртавання беларусаў свету "Бацькаўшчына", якія нарадзіліся ў траўні: **Паўла Мажэйку, Барыса Стука** (Беларусь), **Алега Латышонка** (Польшча). Жадаем вам выдатнага здароўя, бадзёрасці, аптымізму, натхнёнай працы, поспехаў ва ўсіх спраўах.

У траўні наступныя сябры Вялікай Рады адзначаюць юбілеі: 1 траўня - **Юрась Юркевіч** (Літва), 14 траўня - **Алена Ліс** (Бельгія), 15 траўня - **Алена Міхалюк** (Англія), 29 траўня - **Аляксей Кароль** (Беларусь). Віншуем вас з юбілемі і зычым здароўя, шчасця, дабрабыту, узаемапаразумення з бліzkімі, плёну ў працы, здзяснення ўсіх ваших планаў.

Управа МГА "ЗБС "Бацькаўшчына"

ВІНШУЕМ З УЗНАГАРОДАЙ!

Указам прэзідэнта Беларусі за асабісты ўнёсак у захаванні традыцый беларускай культуры медалём Францыска Скарыны ўзнагароджаныя наступныя сябры Вялікай Рады МГА "ЗБС "Бацькаўшчына":

- дырэктар Новасірскага цэнтра беларускай культуры Ніна Кабанава;

- старшыня савета Рэгіянальной

нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Беларусы Масквы" Сяргей Кандыбовіч;

- старшыня Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага Алег Рудакоў.

Віншуем з высокай узнагародай і жадаем далейшых поспехаў у справе адраджэння беларускай культуры.

Управа МГА "ЗБС "Бацькаўшчына"

НАВІНЫ

У ЛОНДАНЕ АДБЫЛОСЯ АСВЯЧЭNNIE БЕЛАРУСКАГА ДОМА

Пасля рамонту зноў адчынілася зала пасяджэнняў Згуртавання беларусаў Вялікабрытаніі.

Зала знаходзіцца ў легендарным Беларускім доме на Пэн-роўд (паўночная частка Лондана). Гэта першы дом, які беларуская дыяспара ў заходнім свеце афіцыйна набыла для сваіх патрэбаў у 1948 годзе. У будынку знаходзілася рэдакцыя "Беларуса на чужыне", а таксама жылі беларускія імігранты.

Асвячэнне правёў 17 красавіка грэка-каталіцкі святар айцец Сяргей Стасевіч.

Мерапрыемства наведалі шматлікія гості з арганізацыі беларускай дыяспары ў розных краінах, у tym ліку старшыня Рады БНР Івонка Сурвіла.

З вітальнymi словамі выступілі прадстаўнікі беларускай дыяспары з Латвіі і ЗША, прадстаўнік бела-

Наталля Гардзіенка і айцец Аляксандр Надсан

рускай меншасці Падляшиша. Сярод гасцей былі былы амбасадар Вялікабрытаніі ў Беларусі Браян Бэнэт і вядомы брытанскі беларусіст Джым Дынглі.

На мерапрыемстве адбылася презентация кнігі Наталіі Гардзіенкі "Беларусы ў Вялікабрытаніі". Па кнігу з подпісам аўтара пасля презентациі пашытавалася немалая чарга.

Паводле "Нашай Ніўы"

БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР ПАМЯТНЫХ ДАТ НА ТРАВЕНЬ 2010 ГОДА

2 траўня - 95 гадоў таму, у 1915-м, нарадзіўся Іван Любачка (1915-1977), настаўнік, гісторык, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

6 траўня - 105 гадоў таму, у 1905-м, нарадзіўся Юрка Гаўрук (1905-1979), пеклін, пракладчык, паэт, візен ГУЛАГу.

13 траўня - 105 гадоў таму, у 1905-м, нарадзілася Стэфанія Стантона (1905-2000), актрыса.

14 траўня - 15 гадоў таму, у 1995-м, у Беларусі адбыўся антыканстытуцыйны рэферэндум, які змяніў дзяржаўную сімваліку, надаў рускай мове статус дзяржаўнай, правёў змены ў Канстытуцыю, надаўшы права прэзідэнту распускаць парламент.

15 траўня - 165 гадоў таму, у 1845-м, нарадзіўся Ян Чэрскі (1845-1892), удзельнік паўстання 1863-1864 гг., геолаг, географ, даследчык Сібіры.

18 траўня - 100 гадоў таму, у 1910-м, памерла Эліза Ажэшка (1841-1910), польска-беларуская пісьменніца, удзельніца паўстання 1863-1864 гг.

25 траўня - 105 гадоў таму, у 1905-м, нарадзіўся Сяргей Хмара (сапр. Сіняк, 1905-1992), грамадскі дзеяч, пісьменнік, журналіст, выдавец, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Канадзе.

27 траўня - 110 гадоў таму, у 1900-м, нарадзіўся Уладзімір Жылка (1900-1933), паэт, перакладчык, публішыст.

29 траўня - 40 гадоў таму, у 1970-м, у Парыжы памёр Мікола Абрамчык (1903-1970), дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і Францыі, прэзідэнт БНР (1974-1970).

31 траўня - 210 гадоў таму, у 1800-м, у Варшаве памёр Міхаіл Казімір Агінскі (1728 або 1730-1800), дзяржаўны дзеяч ВКЛ.

МАСКВА (РАСІЯ)

Пабачыў свет чарговы нумар літаратурна-навуковага гадавіка "Скарыніч", які стварылі заўзятары беларушчыны ў Маскве. Выпуск прысвечаны 1000-м угодкам летапіснай Літвы, а таксама беларускай прысутнасці ў расійскай прасторы, малазнаным старонкам з гісторыі нацыянальнага адраджэння.

У гэтым нумары: "Пагоня" Максіма Багдановіча ў перакладзе на польскую, рускую, украінскую, англійскую, нямецкую, французскую мовы, урыўкі з Хронікі Літоўскай і Жамойцкай, Хронікі Быхаўца, артыкулы Алега Рудакова, Аляксея Марачкіна, Зянона Пазняка, Віталія Скалабана і інш.

*Інфармацыйны цэнтр
МГА "ЗБС "Бацькаўшчына"*

ЗОЯ СМАРШЧОК-ЖАЛЯЗОУСКАЯ (1922-2010)

Беларуская дзяячка ў Бельгіі сп-ня Зоя Смаршчок-Жалязоўская адышла да Господа 3 красавіка.

Сп-ня Зоя нарадзілася 15 снежня 1922 г. у вёсцы Стараельня Кашалеўскай гміны Наваградскага ваяводства. У часе Другой сусветнай вайны яна ўступіла ў шэрагі Саюзу беларускай моладзі. Гэта стала прычынай таго, што з наступлением Чырвонай Арміі яна была вымушаная з'ехаць у Германію. Пасля вайны сп-ня Зоя засталася ў Нямеччыне і неўзабаве пераехала ў Бельгію. Там пастуپіла ў Лувенскі каталіцкі ўніверсітэт (KUL), пасля завяршэння якога атрымала дыплом фармацеўты. Яшчэ ў студэнцкія гады яна далучылася да беларускага патрыятычнага руху, стаўшы сябрам Згуртавання беларускіх студэнтаў Бельгіі, заснаванага ў 1948 годзе. У 1950 г. выйшла замуж за свайго калегу па Лувенскім каталіцкім ўніверсітэце беларуса

Аўгена Смаршчка, які ў хуткім часе стаў праваслаўным святаром.

Пры закладанні Беларускай грэка-каталіцкай парафіі ў Антверпене ў 2002 годзе яна аказала моцную маральную падтрымку і сталася дабрадзейкай парафіі.

У 2004 годзе сп-ня Зоя была адным з арганізатораў і ганаровых удзельнікаў з'езду новай хвалі эміграцыі ў Антверпене, і ў наступныя гады актыўна ўдзельнічала ва ўсіх мерапрыемствах, арганізаваных беларускай эміграцыяй.

Адпіванне сп-ні Зое адбылося паводле праваслаўнага абряду 10 красавіка ў каталіцкай царкве Найсвяцейшай Багародзіцы ў Геверы каля Лувену.

Сп-ню Зое пахавалі ў сямейным склепе на тамтэйшых могілках, дзе ўжо 26 гадоў спачывае яе муж – святар Аўген Смаршчок.

Паводле bielarus.eu

КАСТУСЬ МАСКАЛІК (1918-2010)

12 красавіка 2010 года ў Лондане на 92-м годзе жыцця памёр беларускі святар Кастусь Маскалік.

Кастусь Маскалік нарадзіўся 28 траўня 1918 года ў Гарадзе (сёння Нясвіжскі р-н Мінскай вобл.). Ён рана застаўся сіратою пад апекай сваякоў, вучыўся ў мясцовай сямігодцы, потым цягам двух гадоў – пры Жыровіцкім праваслаўным манастыры. У траўні 1941 года быў мабілізаваны ў Чырвоную Армію і вывезены ў Расію, але як “ненадзейны” ў хуткім часе апынуўся ў працоўным батальёне.

Пазней пайшоў служыць у Армію Андэрса, разам з якой праз Іран, Ірак, Палестыну і Егіпет у 1944 годзе апынуўся ў Італіі.

У 1947 годзе Кастусь Маскалік

пачаў навучанне ў Грыгарыянскім ўніверсітэце ў Рыме. А 10 красавіка 1955 года атрымаў святарскія свячэнні і праз паўгода прыехаў у Лондан, дзе быў святаром пры Беларускай каталіцкай місіі.

У 1958 годзе а. Маскалік выехаў у Парыж на пасаду кіраўніка Беларускай каталіцкай місіі ў Францыі, аднак у 1962 годзе быў пераведзены ў Рым як памочнік а. Пятра Татарыновіча ў працы на Ватыканскім рады.

У 1985 годзе айцец Кастусь Маскалік вярнуўся ў Лондан на працу ў Місіі. Ад 2000 года ён жыў у доме састарэлых.

Айцец Кастусь Маскалік быў шчыры і пабожны святар, які меў сапраўднае святарскае пакліканне.

“Наша Ніва”

Управа МГА “ЗБС “Бацькаўшчына” выказвае шчырый спачуванні ўсім, хто ведаў Зою Смаршчок-Жалязоўскую, а. Кастуся Маскаліка, Вітаўта Рамука. Вечная памяць!

ПРАБАЧЭННІ

У мінулым нумары бюлетэня “Беларусы ў свеце” ў матэрыяле пра святкаванне Дня Волі сп-ня Надзея Дробіна была памылкова названая

Беларусы ў свеце
№04 (99), красавік 2010

Інфармацыйны бюлетэнь
МГА “ЗБС “Бацькаўшчына”.
Распаўсюджваецца на правах
унутранай дакументацыі.

старшынёй Згуртавання беларусаў Канады. Насамрэч старшынёй беларусаў Канады з'яўляецца сп-ня Валяніціна Шаўчэнка. У сваю

Меркаванні аўтараў могуць не супадаць з думкай рэдакцыі.
Ладыжкотука матэрыялаў і вёрстка – Т. Печанко
Адказныя за нумар –
А. Макоўская, Н. Шыдлоўская
Наклад 250 асобнікаў

чаргу, Надзея Дробіна з'яўляецца старшынёй Рады царкоўнай парафіі. Прыносім прабачэнні за няправільна пададзенныя звесткі.

Адрас рэдакцыі:
бул. Рэвалюцыйная, 15, г. Мінск
220030, Рэспубліка Беларусь
www.zbsb.org
zbsb@lingvo.minsk.by; zbsb@tut.by

тэл./факс (+375 17) 200-70-27

ВІТАЎТ РАМУК (1914-2010)

11 сакавіка ў Чыкага памёр доктар Вітаўт Рамук.

Нарадзіўся Вітаўт Рамук 15 ліпеня 1914 г. у Екацярынаславе (тады гэта была яшчэ царская Расія, а сёння Днепрапрытровск, Украіна). У 1922 г. сям'я вярнулася на радзіму, пасяліўшыся ў Ліпнішках каля Ліды.

Вітаўт Рамук навучаўся ў Віленскай беларускай гімназіі, на медыцынскім факультэце віленскага ўніверсітэта імя Стэфана Баторыя. Навучанне не скончыў па прычыне таго, што ўніверсітэт закрыўся.

У часе нямецкай акупацыі Рамук выехаў за мяжу. Працягнуў навучанне медыцыне ў Лувенскім ўніверсітэце ў Бельгіі. У Лувене Рамук браў актыўны ўдзел у беларускім грамадскім жыцці і нават некаторы час кіраваў беларускай студэнцкай грамадой, а таксама ўдзельнічаў у з'ездах міжнароднай студэнцкай каталіцкай арганізацыі Pax Romano.

Некаторы час Вітаўт Рамук жыў у Англіі, нават быў намеснікам старшыні Згуртавання беларусаў Вялікабрытаніі (1954). Але доўга ў Лондане не затрымаўся ды вярнуўся ў Бельгію. Жыццё ў паваеннай Бельгіі было невыносна цяжкім, і Вітаўт Рамук пераехаў у ЗША, у штат Ілінойс.

Некаторы час жыў у горадзе Пеорыя, а потым пасяліўся ў Чыкага. Браў актыўны ўдзел у жыцці беларускай грамады ў Чыкага, працаваў у Беларускім каардынacyjным камітэце, быў актыўістам грэка-каталіцкай парафіі св. Хрыста Збаўцы.

Адначасова Рамук працягваў прафесійную дзейнасць, здаваў экзамены, праходзіў стажыроўкі, працаваў у Цэнтры педыятраты, а затым у Дзіцячым цэнтры ў Чыкага і выйшаў на пенсію толькі ў 74 гады.

Паводле “Нашай Нівы”